

RÁSKY KLÁRA

(1908 - 1971)

Dr. Alodiatoris Irma

Dr. Rásky Klára (Moesz Alfrédné) Szombathelyen született 1908. március 18-án. Középiskolai tanulmányait szintén szülővárosában végezte, mint elemi iskoláit, majd beiratkozott a Pázmány Péter Tudományegyetemre, természetrajz-földrajz szakra. 1931-ben szerezte meg tanári oklevelét és két év múlva, 1933-ban a debreceni egyetemen tette le a doktorátust. Disszertációja címe: "Az Eupemphix nattereri (Fitz.) Sldr. és Palidicola fuscomaculata (Fitz.) Sldr. összehasonlító alakana." 1-30 pp. 1951-ben a budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetem magántanárrá habilitálta, 1952-ben a Magyar Tudományos Akadémia megadta részére a kandidátusi minősítést, ezt az addig megjelent tudományos dolgozatai alapján kapta meg.

Tanári munkáját Kőszegen kezdte meg, majd Pécsen, Szolnokon, végül Mezőtúron folytatta. 1938-ban a Magyar Nemzeti Múzeum Természettudományi Múzeum Őslénytárához került, mint beosztott középiskolai tanár, az ősnövénytani gyűjtemény élére. 1939-ben a Növénytár akkori igazgatója átvette őt gyűjteményével együtt a tár munkatársai közé, de továbbra is mint beosztott tanár működött. A Múzeumnak ugyanis nem volt elég tudományos státusza, viszont munkaerőre szükség volt, a problémáján úgy segített, hogy szolgálattételre az egyes tárhoz beosztott tanárokkal áthidalta munkaerő hiányát. A beosztott tanárokat a Múzeum 1948-ban vette át státuszába, tudományos munkatársai közé.

Igy került Rásky Klára is a többi beosztott tanárral a Természettudományi Múzeum tudományos munkatársai közé. Huszonhét évig dolgozott a múzeumban, mint a fitopaleontológiai gyűjtemény vezetője. 1965-ben 57 éves korában, munkatársai részére egészen váratlanul

nyugdíjaztatta magát, többé nem is lépte át a muzeum küszöbét. Nem végzett újabb kutatásokat, csupán arra szoritkozott, hogy az addig begyűjtött és megkezdett feldolgozásokat pár esetben befejezze és dolgozatait különböző folyóiratokban jelentesse meg. Szépen indult tudományos munkájának végét jelentette a nyugdíjba menetel.

1940-ben állami ösztöndíjjal a Senckenberg Muzeumhoz került, ahol Kräusel professzor keze alatt dolgozott, elsajátítva a modern feldolgozási módszereket. Később Müller-Stoll professzor mellett folytatta tanulmányutját, akihez és családjához meleg baráti kapcsolat fűzte. A második világháború után, ahányszor Müller-Stoll professzor hazánkban járt Rásky Klárát minden alkalommal felkereste és több ízben meghívta őt, hogy újból menjen ki hozzá dolgozni. Erre eleinte nem volt mód és lehetőség, amikor meg lett volna, akkor meg Rásky Klára már lemondott a tudományos munkáról.

Tanulmányutja alatt olyan szorgalmasan dolgozott, hogy a még itthon elkezdett kutatásait a fosszilis Chara fajokkal Kräusel professzor mellett folytatva, azt már a következő évben be is fejezhette. Különösen sokat tanulmányozta a Chara terméseket. Egyik ilyen tárgyú dolgozata címe: "Fosszilis Chara-félék termései a Városligeti 2.számú mélyfurásból és a pécsi ivóvizkutató furásokból". Ezután a Vadász Elemér professzortól kapott furásmintából meghatározta a Chara-Gyroginiát, ezt az anyag feltárása és feldolgozása előzte meg, mely igen nagy jelentőségű munka volt. Eredménye: "Fossile Charophyten-Früchte aus Ungarn" címmel jelent meg. E mű a Természettudományi Muzeum monográfia sorozatában jelent meg, 1945-ben. E munkában 37 új Chara-fajt írt le, melyek mind újak voltak a tudományra nézve. Ez tette Rásky Klára nevét egyszeriben világviszonylatban is híressé és ismertté. Ennek alapján számos nemzetközi tudományos kapcsolata alakult ki. 1955-ben állította fel az új Chara rendszert. Dolgozatát a Magyar Tudományos Akadémia Műszaki Osztálya, ahová akkor a földtan és őslénytan is tartozott, juttatásban részesítette.

Összefoglaló beszámolóját és kutatási eredményeit küldte Mexicoba, ahol azt a XX. Nemzetközi Geológus Kongresszuson ismertették, illetve előadták, mert ő nem mehetett ki. A felsoroltakon kívül még addig feldolgozatlan fosszilis virágos növényeket is meghatározott. Ezek részben ajándékozás, részben vásárlás útján jutottak a Múzeum ősnövénytani gyűjteményébe.

Szorgalmasan tanulmányozta a récents trópusi növényeket is, jó növényismerő volt. A ma csak trópusi és szubtrópusi növények valamikor az oligocénban megtalálhatók voltak hazánk területén is. Feldolgozta a kiscelli márga fosszilis növényeit, Budapest környékéről, a flórát igen gazdagnak és változatosnak találta. E munkája első része 1943-ban jelent meg. A cikk, illetve kismonográfia, külföldi tanítómestere, Kräusel professzor 60. születésnapjára kiadott Festschriftben "Pflanzenreste aus dem Obereocän Ungarns" címmel jelent meg, a Senckenbergiana Lethaea című folyóiratban 1960-ban mely Frankfurt a/M.-ban jelenik meg.

Igen érdekelte Rásky Klárát az Ipolytarnócon megtalált harmadidőszaki flóra is, sokat járt oda gyűjteni, de felkereste Erdőbényét, Tállyát is, mondhatni az összes klasszikus fosszilis ősnövény lelőhelyeket. Ipolytarnócon 1939-ben járt először gyűjteni, egészen 1950-ig járt oda, nagy mennyiségű anyagot hordott be a muzeumi gyűjteménybe. Az innen származó anyagból megtalálta a harmadidőszaki zuzmót, a Lobaria Jablonszkyi-t, melyet a külföldön élő Jablonszky Jenő tiszteletére nevezett el.

1959-ben jelent meg Ipolytarnóc fosszilis flórája című munkája angol nyelven, ezt követte 1964-ben az egyben befejező része a flóra feldolgozásának. Ez utóbbi részt mutatta be Greguss Pál professzor a IX. Nemzetközi Botanikai Kongresszuson Kanadában. Talán azt állapíthatjuk meg, hogy legjobban érdekelte a harmadidőszak növényzete, elsősorban a felső eocén, a középső oligocén flórája, ezekből

számtalan új fajt írt le.

Rásky Klára munkái 1941-től kezdve a hazai folyóiratok közül részben a Botanikai Közleményekben, részben a Földtani Társulat lapjában a Földtani Közlönyben és a Földtani Intézet évi jelentéseiben, a Borbásiában, a muzeumi Annalesben, a Paläontologische Zeitschriftben, a Journal of Paleontologyban és a Bányászati Kutató Intézet kiadványaiban jelentek meg.

Munkássága nemzetközi elismerését az is bizonyítja, hogy 3 fajt, 2 nemzetséget, 1 alcsaládot és 1 családot neveztek el róla. Így Mődler 1952-ben az *Alcystochara raskyae*, Grambost 1954-ben a *Charophyta Raskyella* nemzetséget róla nevezte el. Több nemzetközi tudományos társaság választotta tagjai sorába, így: International Association for Plant Taxonomy, Utrecht 1955-ben; a Deutsche Paläontologische Gesellschaft, Hannover 1958-ban; és az International Society for Tropical Ecology, India, 1959-ben. Természetesen résztvett Rásky Klára a Természettudományi Múzeum kiállítási munkáiban is. Segített a növényvilág törzsfájának ábrázolásában, a tárlókban bemutatta a szénképződést, a különféle szénféleségeket és a korai harmadidőszaki flóra egyes tagjait is.

Vadász Elemér és Greguss Pál professzorok igen nagyrabecsülték Rásky Klára munkásságát, és ahol, amikor csak lehetett segítséget nyújtottak neki. Nagy sajnálattal fogadták a hírt, hogy Rásky Klára abbahagyta a tudományos munkát.

Rásky Klára reggeltől késő estig benn dolgozott a múzeumban, e megfeszített munka és a sok cipelés megviselte egészségét, gerincsérve sok szenvedést okozott neki és hosszabb ideig tartó betegállományt, de sohasem gyógyult meg.

Az általa begyűjtött és a javaslatára megvásárolt, rendezett anyag igen nagy tudományos értéket képvisel. Tudományos munkáinak száma: 29.

Rásky Klára igen zárkózott volt, mindenkivel szemben bizalmatlan. Súlyos betegség következtében 1971. szeptember 14-én Budapesten halt meg. Testvérének adott utasítása szerint minden tudományos hagyatékát megsemmisítették.

Rásky Klárára, a neves fitopaleontológusra kegyelettel emlékezünk.

Szakirodalmi munkáinak jegyzéke:

- 1933: Az *Eupemphix nattereri* (Fitz.) Sldr. és *Paludicola fuscomaculata* (Fitz.) Sldr. összehasonlító alaktana. Diss. 1-30 pp.
- 1941: Über die Früchte fossiler Chara-Arten aus der Tiefbohrung No. II. im Stadtwäldchen von Budapest und aus dem Bohrungen auf Trinkwasser in Pécs. Zschr. Ung. Geol. Ges. 71; 297-305.
- 1941: Fosszilis Chara-félék termései a városligeti 2.számú mélyfurásból és a pécsi ivóvizkutató furásokból. Földt.Közl. 71; 212-219.
- 1943: Die oligocäne Flora des kisceller Tons in der Umgebung von Budapest. Zschr. Ung. Geol. Ges. 73; 503-536.
- 1943: A Budapest környéki kiscelli agyag oligocén flórája. Földt.Közl. 73; 299-300.
- 1945: Fossile Charophyten-Früchte aus Ungarn. Naturwissenschaftliche Monographien II., Budapest, Naturwissenschaftliches Museum 1-75 + 3 Tafeln.
- 1948: *Nipadites burtini* Brongn, termése Dudarról. The Fruit of the *Nipadites burtini* Brongn. in Dudar. Földt.Közl. 78; 130-134.
- 1949: Fosszilis Charophyták a Dunántulról. Földt. és Bányászati Kutatási Központ sokszorosítása. 1-19.
- 1949: Fosszilis növények Érdről. Fossile Pflanzen aus Erd. Borbásia 9; 85-92.
- 1950: *Tarrietia hungarica* sp.n. előfordulása Magyarországon. *Tarrietia Hungarica* n. sp. aus Ungarn. Földt.Közl. 80; 192-194.

- 1951: Dunántuli fosszilis Charophyta termékek feldolgozásának eredményei. Földt. és Bányászati Kutatási Központ sokszorosítása. 1-21 p.
- 1952: Dunántuli fosszilis Charophyta termékek. A Dunántul eocénkori Charophyta terméseinek monographikus feldolgozásához. Fruits fossiles de Charophyta en Dunántul, Transdanubie. Magy. Áll. Földt. Int. Évi Jel. 1949-re 41-46.
- 1954: Krétakori növények a Dunántulról. Lower Cretaceous plants from Hungary. Földt. Közl. 84; 83-90.
- 1955: Gothan Walter 1879-1954. Nekrológ. Földt. Közl. 85; 488.
- 1956: Fosszilis növények a Budapest környéki budai márga összetleből. Fossil Plants from the Marl Formation of the Environs of Budapest. Plantes fossiles dans l'ensemble des marnes des environs de Budapest. Földt. Közl. 86; 167-179.
- 1956: Fosszilis növénymaradványok a Dunántuli alsó eocénben. Fossil Plant Remains from the Lower Eocene of Transdanubia, Hungary. Földt. Közl. 86; 291-294.
- 1956: Fosszilis növények a Martinovics hegyi (Budapest) felső eocénből. Fossil Plants from the Upper Eocene of the Mount Martinovics, Budapest. Földt. Közl. 86; 295-298.
- 1956: Fossil Charophyta. Res. Trab. Press. XXe Congr. Internat. Geol. Mexico. 123 p.
- 1958: Fosszilis növények a salgótarjáni kőszénfekéből. Fossil Plants from the Floor of the Coal-seam of Salgótarján, North Hungary. Földt. Közl. 88; 131-135.
- 1958: Die **obermiozäne Flora** von Tállya (Nordostungarn, Hegyalja), Paläont. Zschr. 32; 11-12.
- 1958: Die obermiozäne Flora von Tállya (Nordungarn). Paläont. Zschr. 32; 181-189.
- 1958: Az Atopochara trivolvis Peck rétegtani szerepe Magyarországon. New Occurrence of Atopochara trivolvis Peck in Hungary. Földt. Közl. 88; 461-463.

- 1959: The Fossil Flora of Ipolytarnóc. (Preliminary report). Journ. of Paleontology. 33; 453-461.
- 1960: Pflanzenreste aus dem Obereozän Ungarns. Senckenbergiana Lethaea, Kräusel Festschrift. 41; 423-448.
- 1962: Kurzer Überblick die Tertiärfloren Ungarns. Paläont. Zschr. 36; 11.
- 1962: Tertiary Plant Remains from Hungary (Upper Eocene and Middle Oligocene). Ann.Hist.Nat. Mus.Nat, Hung 54; 31-55.
- 1964: Studies of Tertiary Plant Remains from Hungary. Ann.Hist. Nat.Mus.Hung.Nat. 55; 64-96.
- 1964: Contribution to the studies of Tertiary Plant Remains from Hungary, Ann. Hist.Nat.Mus.Nat. Hung.

